

ዳኞች፡- ዓብዱልቃድር መሐመድ

ሂሩት መለሠ

አብዱራሂም አህመድ

መድህን ኪሮስ

ዓሊ መሐመድ

አመልካች፡- ወ/ሮ አስናቀች ሲሻው ቀረቡ

ተጠሪ፡- 1. ወ/ሮ አሰለፈች ከተማ ቀረቡ

2. ወ/ሮ የሺመቤት አየነው ቀረቡ

3. ወ/ሮ ደብረወርቅ አየነው

4. ወ/ሮ ብዙየ አየነው

መዝገቡ የተቀጠረው ለምርመራ ነበር። መዝገቡን መርምረን

የሚከተለውን ፍርድ ሰጥተናል።

ፍርድ

መዝገቡ የቀረበው የፌ/መ/ደ/ፍ/ቤት በመዝገብ ቁጥር 32110 ግንቦት 9 ቀን 1996 ዓ.ም የሰጠው ውሳኔና የፌ/ጠ/ፍ/ቤት በይግባኝ መዝገብ ቁጥር 22931 ጥር 21 ቀን 1999 ዓ.ም የሰጠው ውሳኔ መሠረታዊ የህግ ስህተት

ስላለበት በሰበር ታይቶ እንዲታረምልን በማለት ሚያዝያ 1 ቀን 1999 ዓ.ም በተፃፈ አቤቱታ በመጠየቃቸው ነው።

የክርክሩ መሠረታዊ ጉዳይ በዚህ መዝገብ ተጠሪ የሆኑት ሰዎች አንደኛ ተጠሪ የሚች ፊታውራሪ አየነው ገብረመድህን ሚስት ከሁለተኛ እስከ ሶስተኛ ተራ ቁጥር የተጠቀሱት ተጠሪዎች ደግሞ ልጆች መሆናቸውን በመግለጽ ሚች ፊታውራሪ አየነው ገብረመድህን ለወ/ሮ ወለተኪዳን በህይወት እስካሉ ድረስ ብቻ እንዲኖሩበት መስከረም 22 ቀን 1960 ዓ.ም ባደረጉት የስጦታ ውል በወረዳ 11 ቀበሌ 2 የቤት ቁጥር 631 የሆነውን ቤት ሰጥተዋቸው ነበር። ወ/ሮ ወለተኪዳን በህይወት በመኖራቸው በዚህ ቤት ውስጥ ሲኖሩ ቆይተው የሞቱ ስለ 318 ያስረክቡን ብለው አመልካችን በመክሰሳቸው ሲሆን የግራ ቀኙን የሰማው የሥር ፍርድ ቤት ለተጠሪዎች ቤቱን ማስረከብ አለባችሁ በማለት ወስኗል። አመልካች ይግባኝ ብለው በፌ/ክ/ፍ/ቤት ይግባኙ ከተሰማ በኋላ የከፍተኛው ፍርድ ቤት የፌ/መ/ደ/ፍ/ቤት ውሳኔን ሽሮታል። ተጠሪዎች ይግባኝ ለፌ/ጠ/ፍ/ቤት አቅርበው ፍርድ ቤቱ የከፍተኛው ፍርድ ቤት የሰጠውን ውሳኔ በመሻር የፌ/መ/ደ/ፍ/ቤት ውሳኔን አጽንቷል። አመልካችና ተጠሪዎች በዚህ ፍርድ ቤት ክርክር በተነሳበት ቤት ላይ አዋጅ ቁጥር 47/67 እና የፍትሐብሔር ህጉ የንብረት ድንጋጌዎችና እና የይርጋ ድንጋጌዎችን ስላላቸው ተፈጻሚነት የቃልና የጽሑፍ ክርክር አቅርበዋል።

እኛም መዝገቡን መርምረናል። መዝገቡን እንደመረመርነው ወ/ሮ ወለተኪዳን ቤቱን ከያዙት በኋላ የከተማ ቦታና ትርፍ ቤትን የመንግስት ንብረት ለማድረግ አዋጅ ቁጥር 47/1967 ታውጧል። በዚህ አዋጅ አንቀጽ 2/3/ሀ/ መሠረት ትርፍ ቤት ማለት አንድ ቤተሰብ ወይም ግለሰብ ለመኖሪያ ከሚያስፈልገው ወይም ከያዘው አንድ መኖሪያ ቤት ውጪ ያለ መሆኑ ተመልክቷል። ሚች ፊታውራሪ አየነው ለወ/ሮ ወለተኪዳን በቤቱ የመጠቀም መብት ብቻ በውል ያስተላለፉ በመሆናቸው አዋጁ ሲታወጅ በወረዳ 11 ቀበሌ

2 የቤት ቁጥር 631 እና በወረዳ 11 ቀበሌ 02 የቤት ቁጥር 634 ባለቤት እንደሆኑ ከህጉ ድንጋጌ ለመረዳት ይቻላል።

በአዋጅ ቁጥር 47/1967 አንቀጽ 16 ንዑስ አንቀጽ 1 መሠረት ሚች ፊታውራሪ አየነው የቤት ቁጥር 634 በምርጫ ይዘዋል። ይህ ከሆነ ወ/ሮ ወለተ ኪዳን ይኖሩበት የነበረው ቁጥሩ 631 የሆነው ቤት በአዋጁ አንቀጽ 2/3/ሀ/ መሠረት ትርፍ ቤት ነበር። ፊታውራሪ አየነው ይህንን የመጠቀም መብት ለወ/ሮ ወለተኪዳን በውል ያስተላለፉትን ቤት በአዋጅ ቁጥር 47/1967 አንቀጽ 13 ንዑስ አንቀጽ 2 መሠረት አዋጁ በታወጀ በሰላሣ ቀን ውስጥ ማስመዘገብና ማሳወቅ ሲገባቸው በዚህ የህግ ድንጋጌ መሠረት ግዴታቸውን አልተወጡም። ሆኖም ፊታውራሪ አየነው ቤቱን በአዋጁ አንቀጽ 13 ንዑስ 2 መሠረት አለማሳወቃቸው የቤቱ 319 ለው ለመቆየት የሚያስችላቸው አይደለም። ምክንያቱም በአዋጅ ቁጥር 67 አንቀጽ 13 ንዑስ አንቀጽ 1 መሠረት በአንቀጽ 11 ንዑስ አንቀጽ 1፣2 እና 3 የተደነገገው እንደተጠበቀ ሆኖ በማዘጋጃ ቤት ወይም በከተማ ክልል ውስጥ የሚገኝ ትርፍ ቤት ይህ አዋጅ ከፀናበት ቀን ጀምሮ የመንግስት ንብረት እንደሆነ በግልጽ ስለሚደነግግ ነው። በመሆኑም የቤት ቁጥር 631 አዋጅ በሚታወቅበት ጊዜ ትርፍ ቤት የነበረ በመሆኑ ከነሐሴ 1 ቀን 1967 ዓ.ም ጀምሮ በአዋጅ ቁጥር 47/1967 አንቀጽ 13 ንዑስ አንቀጽ 1 መሠረት የመንግስት ንብረት ሆኗል። ስለሆነም ፊታውራሪ አየነው ከነሐሴ 1 ቀን 1967 ዓ.ም ጀምሮ በፊት በነበረው ስያሜ በአዲስ አበባ ከተማ አስተዳደር ወረዳ 11 ቀበሌ 02 የቤት ቁጥር 631 ላይ የነበራቸው የባለቤትነት መብት በህግ ተቋርጧል። ይህ ከሆነ የተጠሪዎቹ መብት በሚች ፊታውራሪ አየነው መሞት ምክንያት የማይቋረጡ መብትና ግዴታዎች ጋር የተገናኙ ነው። ይህም በፍትሐብሔር ህግ ቁጥር 826 ንዑስ አንቀጽ 2 በግልጽ ተመልክቷል። በመሆኑም ሚች ፊታውራሪ አየነው ክርክር በተነሳበት ቤት ላይ የባለቤትነት መብት የሌላቸውና በአዋጅ ቁጥር 47/1967 አንቀጽ 13 ንዑስ አንቀጽ 1 መሠረት ወደ መንግስት የዞረ ስለሆነ ተጠሪዎች በቤቱ ላይ ወ/ሮ ወለተኪዳን ከያዙት ከሰላሣ ዓመት በኋላ የይገባኛል ጥያቄ

የማቅረብ መብት የላቸውም የሥር ፍርድ ቤቶች ጉዳዩን ከአዋጅ ቁጥር 47/1967 አንጻር በመመልከት ተጠሪዎችን በቤቱ ላይ የይገባኛል ጥያቄ ለማቅረብ የሚያስችላችሁ በቂ ምክንያት የለም ብለው ማሰናበት ሲገባቸው ጉዳዩን ከፍትሐብሔር ህግ ቁጥር 1168 አንጻር ብቻ በመመልከት የሰጡት ውሳኔ መሠረታዊ የህግ ስህተት ያለበት ነው። የሥር ፍርድ ቤቶች አመልካች የቤቱ ባለቤት ሆነዋል ወይስ አልሆኑም የሚለውን ነጥብ የወሰኑት የቤቱ ባለቤት ፊታውራሪ አየነው እንደሆኑ በመቁጠር ነው። ነገር ግን ከነሐሴ 1 ቀን 1967 ዓ.ም. ጀምሮ በአዋጅ ቁጥር 47/1967 አንቀጽ 13 ንዑስ አንቀጽ 1 መሠረት የባለቤትነት መብታቸው በህግ ለመንግስት የተላለፈ በመሆኑ በፍርሐብሔር ህግ ቁጥር 1168 መሠረት ወ/ሮ ወለተኪዳን የቤቱ ባለቤት መሆን አይችሉም የሚለውን መከራከሪያ 320 ና አመልካችን ለመሟገት የሚችለው የሚመለከተው የመንግስት አካል ጠሪዎች አይደሉም።

በመሆኑም የሥር ፍርድ ቤቶች የክርክሩን መሠረታዊ ጭብጥ ወደ ጎን በመተውና የከተማ ቦታና ትርፍ ቤትን ለመንግስት ለማድረግ የወጣውን አዋጅ ቁጥር 47/1967 ድንጋጌዎች ሳያገናዘቡ የሰጡት ውሳኔ መሠረታዊ የህግ ስህተት አለበት በማለት ፍርድ ሰጥተናል።

ው ሣ ኔ

1. የፌ/መ/ደ/ፍ/ቤት በመዘገብ ቁጥር 32110 ግንቦት 9 ቀን 1998 ዓ.ም የሰጠው ውሳኔ ተሸሯል። ይፃፍ።
2. የፌ/ጠ/ፍ/ቤት ይግባኝ ሰሚ ችሎት በመዘገብ ቁጥር 22931 ጥር 21 ቀን 1999 ዓ.ም የሰጠው ውሳኔ ተሸሯል። ይፃፍ።
3. የፌ/ከ/ፍ/ቤት በመዘገብ ቁጥር 32110 ህዳር 1 ቀን 1998 ዓ.ም የሰጠው ውሳኔ በውጤት ደረጃ ፀንቷል።
4. በዚህ ፍርድ ቤት ያወጡትን ወጭና ኪሣራ ግራ ቀኙ ለየራሳቸው ይቻቻሉ። ይህ ፍርድ መጋቢት 18 ቀን 2000 ዓ.ም በሙሉ ድምጽ ተሰጠ።

የማይነበብ የአምስት ዳኞች ፊርማ አለበት።